

KANTELU

Kantelija arvostelee oikeuskanslerille 9.5.2013 osoittamassaan kantelussa poliisilaitoksen menettelyä esitutkinnassa katsoen esitutinnan viivästyneen.

SELVITYS JA VASTINE

Poliisihallitukselta on pyydetty selvitys ja lausunto. Poliisihallituksen 15.10.2013 päivätyn lausunnon ohella Poliisihallituksen toimittama aineisto sisälsi poliisilaitoksen ja sen poliisitoimintalinjan lausunnot sekä komisario A:n ja vanhemman rikoskonstaapelin B:n selvitykset. Lisäksi asian tutkimiseksi on hankittu esitutkintapöytäkirja 8300/R/9492/12.

Kantelija ei ole antanut häneltä pyydettyä vastinetta Poliisihallituksen toimittamasta aineistosta.

RATKAISU

Asiakirjoista ilmenevät tapahtumat

Kantelija oli jättänyt poliisiasemalle rikosilmoituksen 9.4.2011. Ilmoituksen perusteella poliisilaitoksella oli kirjattu tutkintailmoitus 8300/S/52151/11. Kyseisen tutkintailmoituksen tutkinta oli päätetty 29.4.2012 ja samana päivänä poliisin asianhallintajärjestelmään oli kirjattu rikosilmoitus 8300/R/9492/12, rikosnimikkeenä törkeä kavallus.

Asiassa tutkinnanjohtajana toimineen A:n selvityksen mukaan asiassa kirjattiin ensin niin sanottu sekalaisilmoitus ja tutkinta edellytti toimenpiteitä sen selvittämiseksi, oliko kyseessä rikosepäily vai siviilioikeudellinen perintöriita-asia. Tässä tarkoituksessa poliisi muun ohella hankki pankkitilitietoja ja muuta asiakirja-aineistoa sekä kuulusteli rikosilmoituksen tehneen tahon. Tämän jälkeen esitutkinta käynnistettiin ja rikoksesta epäilty ja muut asianosaiset kuulusteltiin. Kuulustelujen suorittaminen vei aikaa, koska muut osalliset asuivat eri paikkakunnilla ja kuulustelut suoritettiin virka-apuna osallisten asuinpaikkakunnilla. Tutkijan jäätyä eläkkeelle kesällä 2012 asian tutkijaksi määrättiin 11.7.2012 vanhempi rikoskonstaapeli B. Tutkinta valmistui 17.7.2013.

B on antamassaan selvityksessä todennut esitutkinta-aineiston olleen laajan sisältäen muun ohella 11 asianosaisten kuulemiset, 3 pankkitiedustelua ja laajalti muuta asiakirja-aineistoa. B:n mukaan hänellä meni asiaan perehtymiseen kauan aikaa ennen kuin hän pystyi täysimittaisesti jatkamaan tutkintaa edellisen tutkijan jälkeen. Tässä vaiheessa oli vielä 4 virka-apukuulustelua suorittamatta. B:n selvityksessä kerrotaan, että hän oli syksyn ja talven aikana tiedustellut muutamia kertoja poliisiasemalta tuloksetta sinne toimitettuja virka-apukuulusteluja, kunnes pyysi virka-apua uudelleen 24.5.2013. B sai lopulta virka-apukuulustelut haltuunsa 6.7.2013 ja esitutkintapöytäkirjan valmiiksi ja edelleen syyttäjälle syyteharkintaa varten toimitettavaksi 17.7.2013.

A:n ja B:n selvityksissä kuvataan esitutkinnan suorittaneen tutkintaryhmän kiireistä työtilannetta ja tarvetta rikosasioiden priorisoinnille. B kertoo selvityksessään, että tutkintatehtäviä priorisoidessaan hän asettaa etusijalle muun muassa vapautensa menettäneiden kuulustelut, henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset sekä seksuaalirikokset ja lapsiin kohdistuvat rikokset. Yleisesti ottaen tarkoituksena on, että välittömällä toimenpiteillä turvataan rikoksen selvittäminen ja katkaistaan rikollisen toiminnan jatkuminen sekä varmistetaan se, että mitkään rikokset eivät pääse vanhenemaan.

Asiaan liittyvät oikeusohjeet

Euroopan ihmisoikeussopimuksen (EIS) 6 artiklan 1 kohdan mukaan jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan tai häntä vastaan nostetusta rikossyytteestä.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Tapahtuma-aikaan voimassa olleen esitutkintalain 6 §:n mukaan esitutkinta oli toimitettava ilman aiheutonta viivytystä. Tapahtuma-aikaan voimassa olleen esitutkintalain 14 §:n mukaan esitutkintaa johti tutkinnanjohtaja. Uudessa vuoden 2014 alusta voimaan tullessa esitutkintalaissa on kirjattu tältä osin samat lähtökohdat.

Poliisilain 3 §:n mukaan poliisin tehtävät on hoidettava mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen.

Arviointi

Esitutkinnan viivytyksetön toimittaminen palvelee rikosten asianosaisten oikeusturvan toteutumista. Viivytyksettömyys on tärkeää myös koko rikosoikeudellisen järjestelmän toimivuuden ja uskottavuuden kannalta. Esitutkinnalle ei kuitenkaan voida asettaa yleistä enimmäisaikaa, vaan esitutkinnan hyväksyttävää aikaa on arvioitava ottaen huomioon muun muassa sen laatu, laajuus ja yksilölliset erityispiirteet. Myös esitutkinnan toimittamiseen liittyvät muut tekijät, kuten käytettävissä olevat tutkintaresurssit ja poliisin mahdollisuus asettaa tehtävänsä kiireellisyysjärjestykseen vaikuttavat tosiasiallisesti esitutkinnan keston.

Lähtökohtana on pidettävä, että esitutkinta tulee toimittaa loppuun sellaisessa ajassa, että tutkittavana oleva rikos ei pääse vanhentumaan ja että syyttäjälle jää kohtuullinen aika syyteharkinnan suorittamista varten. Esitutkinnalle käytettävissä oleva aika jää luonnollisesti riippumaan muun muassa siitä, mikä on epäillyn rikoksen vanhentumisaika ja siitä, koska epäilty rikos on tullut poliisin tietoon.

Velvollisuus toimittaa esitutkinta ilman aiheetonta viivytystä ei koske ainoastaan esitutkinnan mahdollisen aloittamispäätöksen jälkeisiä toimia (esitutkinta suppeassa merkityksessä), vaan myös esitutkinnan mahdollista aloittamista koskevan päätöksen tekemistä ja sitä edeltäviä toimenpiteitä (esitutkinta laajassa merkityksessä).

On myös otettava huomioon, että mikäli asiaa sittemmin käsitellään oikeudessa mahdollisesti useassakin oikeusasteessa, ei rikosprosessin kokonaiskesto aika saa muodostua liian pitkäksi. Mikäli asian käsittely jo esitutkintavaiheessa kestää vuosia, on kokonaiskäsitelyaika vaarassa pelkästään tästä syystä muodostua niin pitkäksi, että se on EIS:n ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) soveltamiskäytännön valossa kestämaton.

Kyseisessä tapauksessa varsinaisen esitutkinnan voidaan katsoa poliisilta saadun selvityksen valossa alkaneen poliisin kirjattua asianhallintajärjestelmään rikosilmoituksen 8300/R/9492/12 rikosnimikkeenä törkeä kavallus. Poliisilta kului siten yli vuosi pelkästään sen seikan selvittämiseen, onko asiassa syytä epäillä rikosta. Tämä on mielestäni laillisuusvalvonnallisesti arvioiden, asian laatu ja laajuus huomioon ottaen, pitkä aika.

Rikosilmoituksen 8300/R/9492/12 tultua kirjatuksi ja varsinaisen esitutkinnan käynnistyttyä tutkinta saatiin poliisilaitoksen työtilanne ja muut poliisilaitoksen selvityksestä ilmenevät seikat huomioiden kohtuullisessa ajassa (noin vuosi ja kolme kuukautta) päätökseen ja juttu siirrettyä syyteharkintaan. Rikoksen syyteoikeus ei ollut vaarassa vanhentua.

Esitutkintalain mukaan esitutkintaa johtaa tutkinnanjohtaja. Vaikka yksittäisellä tutkijallakin on oma vastuunsa esitutkintatoimenpiteiden joutuisasta toimittamisesta, vastaa kuitenkin tutkinnanjohtaja viime kädessä siitä, että esitutkinta toimitetaan ilman aiheetonta viivytystä.

Käsillä olevassa tapauksessa poliisi toteaa selvityksissään, että esitutkinnan keston vaikuttivat muun ohella sen selvittäminen, oliko kyseessä ylipäättään rikos, esitutkinnan laajuus ja asianosaisten kuulustelujen suorittaminen eri paikkakunnilla virka-apuna sekä tutkijan vaihtuminen kesken esitutkinnan. Myös tutkinnanjohtajan ja tutkijan työtilanne muista tutkittavina olleista vakavista rikosasioista johtuen vaikutti esitutkinnan keston.

Poliisilaitos katsoi lausunnossaan, että esitutkinta asiassa on kestänyt tavanomaista kauemmin, mutta ei kohtuuttoman pitkään, eikä viive ole ollut aiheeton. Poliisihallitus katsoi lausunnossaan, että tutkinnan noin kahden vuoden ja kolmen kuukauden kesto voidaan pitää pitkänä, mutta tutkinnan kestolle on lausunnoissa ja selvityksissä esitetty syitä, joita voidaan pitää hyväksyttävänä arvioitaessa tutkinnan kesto.

Asiaa kokonaisuutena arvioiden näkemykseni on, ettei esitutkintaa ole käsillä olevassa tapauksessa toimitettu lain tarkoittamalla tavalla ilman aiheetonta viivytystä, koska varsinaista esitutkintaa edeltäviin toimenpiteisiin eli sen seikan selvittämiseen, oliko kyseessä syytä epäillä rikosta, kului yli vuosi.

Asiassa esiintuotujen seikkojen perusteella pidän riittävänä toimenpiteenä kiinnittää asiassa tutkinnanjohtajana toimineen komisario A:n huomiota esitutkinnan viivytyksettömään toimittamiseen.

Toimenpiteet

Kiinnitän komisario A:n huomiota esitutkinnan viivytyksettömään toimittamiseen. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen päätöksestäni Poliisihallitukselle.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Kimmo Hakonen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Petri Rouhiainen